

Áp dụng quan điểm “lấy người học làm trung tâm” trong giảng dạy môn Lý luận dạy học tiểu học cho sinh viên ngành Giáo dục tiểu học tại Trường Đại học Bạc Liêu

Phạm Thị Kim Thoa*

*Trường Đại học Bạc Liêu

Received: 28/11/2024; Accepted: 4/12/2024; Published: 9/12/2024

Abstract: This paper presents the application of the learner-centred approach in teaching the subject of Elementary Teaching Theory to students of Elementary Education at Bac Lieu University. This approach focuses on helping students become active learners, and develop creative thinking and problem-solving skills through the methods such as project-based learning, simulation teaching, and group discussion.

Keywords: Learner-centred teaching, Elementary Teaching Theory, Elementary Education, Bac Lieu University.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và đổi mới giáo dục, quan điểm dạy học lấy người học làm trung tâm ngày càng được ưu tiên, tập trung phát huy vai trò chủ động của người học, đồng thời phát triển tư duy, sáng tạo và kỹ năng giải quyết vấn đề thông qua học tập tự định hướng. [4]. Điều này đặc biệt quan trọng với sinh viên (SV) sư phạm, những người sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến sự phát triển nhân cách học sinh trong tương lai.

Môn Lý luận dạy học tiểu học là môn học cốt lõi, cung cấp kiến thức và rèn luyện kỹ năng sư phạm cho SV. Tuy nhiên, việc giảng dạy môn học này theo phương pháp truyền thống, chủ yếu tập trung vào truyền đạt kiến thức một chiều, đã bộc lộ nhiều hạn chế, đặc biệt là trong việc phát huy tính chủ động của SV trong quá trình học tập, cũng như sự sáng tạo và khả năng áp dụng lý thuyết vào thực tiễn giảng dạy của các em.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý luận

2.1.1. Quan điểm “Dạy học lấy người học làm trung tâm”

Dạy học lấy người học làm trung tâm (Learner-centered teaching) là quan điểm giáo dục, trong đó người học được đặt vào vị trí trung tâm của quá trình học tập. Người học không chỉ là đối tượng tiếp thu kiến thức mà còn là nhân tố chủ động trong việc tìm hiểu, khám phá và xây dựng kiến thức [5]. Quan điểm này khuyến khích sự tương tác, sáng tạo và phát triển toàn diện năng lực của người học.

Những nguyên tắc cơ bản: tôn trọng sự khác biệt cá nhân, khuyến khích tính chủ động và sáng tạo, thúc

đẩy tương tác và phát triển kỹ năng mềm, đồng thời giúp người học phát triển toàn diện về kiến thức, thái độ và năng lực nghề nghiệp. [1] Lợi ích là: giúp SV tiếp thu kiến thức chủ động, phát triển tư duy phân biệt, tự học, giải quyết vấn đề, đồng thời rèn luyện kỹ năng ra quyết định và tự chịu trách nhiệm với kết quả học tập. [3]

2.1.2. Vai trò của môn Lý luận dạy học tiểu học

Môn Lý luận dạy học tiểu học đóng vai trò quan trọng trong việc trang bị kiến thức lý thuyết và thực tiễn về phương pháp giảng dạy, quản lý lớp học, và đánh giá học sinh. Đây là nền tảng giúp SV nắm vững các nguyên tắc cơ bản, áp dụng phương pháp hiện đại, phát triển tư duy sáng tạo và giải quyết vấn đề. Môn học còn giúp SV rèn luyện kỹ năng sư phạm như lập kế hoạch bài giảng, tổ chức dạy học tích cực, và xây dựng môi trường học tập thân thiện.

2.1.3. Đặc điểm SV ngành giáo dục tiểu học tại Trường Đại học Bạc Liêu

SV ngành Giáo dục tiểu học tại Trường Đại học Bạc Liêu đến từ nhiều địa phương khác nhau trong khu vực Đồng bằng sông Cửu Long, có sự đa dạng về trình độ cũng như phong cách học tập và nhu cầu học tập. Nhìn chung, khả năng vận dụng những nội dung đã học vào thực tế của các em còn chưa được tốt, do đó cần có sự hướng dẫn cụ thể để SV có thể vận dụng lý thuyết vào thực tế.

2.1.4. Ý nghĩa của việc áp dụng quan điểm “Dạy học lấy người học làm trung tâm” vào môn Lý luận dạy học tiểu học

Áp dụng quan điểm “Dạy học lấy người học làm trung tâm” trong môn Lý luận dạy học tiểu học giúp SV phát triển năng lực sư phạm, tư duy độc lập và

khả năng áp dụng lý thuyết vào thực tiễn, nâng cao chất lượng đào tạo và chuẩn bị họ trở thành những giáo viên năng động, sáng tạo. [2]

Quan điểm này tạo môi trường học tập tích cực, thúc đẩy sự tương tác và hợp tác thông qua các hoạt động như thảo luận, mô phỏng giảng dạy và thực hành tình huống, cải thiện kỹ năng giao tiếp và làm việc nhóm.

Tóm lại, việc áp dụng quan điểm này trong môn Lý luận dạy học tiểu học không chỉ nâng cao chất lượng đào tạo mà còn chuẩn bị SV trở thành giáo viên năng động, sáng tạo và thích ứng tốt với yêu cầu nghề nghiệp.

2.2. Một số phương pháp dạy học theo quan điểm lấy người học làm trung tâm trong dạy học môn Lý luận dạy học tiểu học

2.2.1. Phương pháp dạy học theo dự án

a. Thiết lập các dự án học tập thực tế:

- Giảng viên (GV) chia SV thành các nhóm nhỏ, mỗi nhóm được giao một dự án cụ thể liên quan đến việc xây dựng kế hoạch dạy học cho một bài học. Ví dụ, một nhóm có thể được yêu cầu xây dựng giáo án cho một bài học môn Toán lớp 1, trong khi nhóm khác phải tổ chức một buổi học Kỹ năng sống cho học sinh tiểu học. Mỗi dự án yêu cầu SV phải tự nghiên cứu tài liệu, thảo luận trong nhóm để đưa ra phương án tối ưu và tự thiết kế bài giảng hoặc kế hoạch giảng dạy phù hợp với lứa tuổi học sinh.

- Thời gian hoàn thành dự án có thể kéo dài từ 2 - 4 tuần, trong đó GV đóng vai trò là người hướng dẫn, tư vấn, cung cấp tài liệu và phản hồi khi cần thiết, nhưng không can thiệp sâu vào quá trình làm việc của SV. Điều này giúp SV rèn luyện khả năng tự học, phát triển kỹ năng làm việc nhóm và tư duy sáng tạo trong việc xây dựng bài giảng.

b. Trình bày dự án và phản hồi:

- Sau khi hoàn thành dự án, mỗi nhóm sẽ trình bày sản phẩm của mình trước lớp, chia sẻ kế hoạch dạy học hoặc giáo án đã thiết kế.

- Các nhóm khác sẽ tham gia đánh giá, đặt câu hỏi và đóng góp ý kiến để cải thiện chất lượng bài giảng.

- GV sau đó sẽ đưa ra phản hồi chi tiết, chỉ ra những điểm mạnh và hạn chế của từng dự án. Đồng thời, GV cũng sẽ kết nối nội dung dự án với các kiến thức lý thuyết đã học, giúp SV hiểu sâu hơn về cách áp dụng lý thuyết vào thực tiễn giảng dạy một cách hiệu quả.

2.2.2. Dạy học giải quyết vấn đề

a. Thiết kế các tình huống thực tế:

- GV xây dựng các tình huống sự phạm thực tế mà giáo viên tiểu học thường gặp trong quá trình giảng dạy. Ví dụ, tình huống «Một học sinh không chú ý trong giờ học» được đưa ra để SV phân tích và tìm giải pháp.

- SV sẽ làm việc theo nhóm hoặc cá nhân để thảo luận, phân tích vấn đề, và đưa ra các giải pháp dựa trên lý thuyết về phương pháp dạy học và quản lý lớp học mà họ đã học. Trong quá trình này, SV không chỉ rèn luyện được kỹ năng giải quyết vấn đề mà còn học được cách làm việc nhóm và giao tiếp hiệu quả. GV đóng vai trò hướng dẫn, giúp SV liên hệ giữa lý thuyết và thực tiễn, từ đó nâng cao khả năng tư duy phản biện và áp dụng các kỹ năng sự phạm vào trong những tình huống thực tế.

b. Thực hành xử lý tình huống:

- Sau khi thảo luận, SV sẽ tham gia vào bài giảng mô phỏng, đóng vai giáo viên và học sinh để thực hành xử lý tình huống sự phạm đã thảo luận. Ví dụ, một SV sẽ đóng vai giáo viên để giải quyết vấn đề học sinh không chú ý hoặc khuyến khích học sinh thụ động tham gia bài học.

- Sau mỗi phần trình bày, GV và các SV khác sẽ đưa ra đánh giá, nhận xét chi tiết về cách xử lý vấn đề, đồng thời đóng góp ý kiến để cải thiện. Quá trình này giúp SV rèn luyện kỹ năng phản hồi, quản lý lớp học và ứng dụng lý thuyết vào thực tiễn.

2.2.3. Tổ chức thảo luận nhóm và học qua thực hành

a. Phân chia nhóm và giao chủ đề thảo luận:

- GV chia lớp thành các nhóm nhỏ, mỗi nhóm từ 3-5 SV, và giao cho từng nhóm một chủ đề liên quan đến lý thuyết dạy học hoặc phương pháp giảng dạy tiểu học. Các chủ đề có thể là những vấn đề quan trọng trong giảng dạy tiểu học, giúp SV nắm vững kiến thức lý thuyết và cách áp dụng vào thực tiễn. Mỗi nhóm sẽ thảo luận về chủ đề được giao, tự nghiên cứu tài liệu và thảo luận trong nhóm để chuẩn bị phần trình bày trước lớp.

- Ví dụ, một nhóm có thể thảo luận về “Phương pháp dạy học tích cực trong môn Tiếng Việt lớp 2”, trong đó SV sẽ tìm hiểu về các kỹ thuật dạy học tích cực như sử dụng hình ảnh, trò chơi, và hoạt động nhóm để khuyến khích học sinh tham gia. Nhóm khác có thể được giao chủ đề “Các phương pháp đánh giá học sinh tiểu học hiệu quả”, thảo luận về các hình thức đánh giá như đánh giá qua dự án, bài kiểm tra hoặc đánh giá quá trình.

- Sau khi hoàn thành, các nhóm sẽ trình bày kết quả thảo luận trước lớp, chia sẻ kiến thức và nhận

phản hồi từ GV cũng như các bạn học. Điều này giúp SV không chỉ nắm vững lý thuyết mà còn rèn luyện kỹ năng thuyết trình và làm việc nhóm.

b. Thực hiện và đánh giá thảo luận:

- Các nhóm sẽ trình bày kết quả thảo luận của mình trước lớp, không chỉ giới hạn trong lý thuyết mà còn đưa ra các ví dụ minh họa hoặc thực hiện bài giảng mô phỏng.

- Sau mỗi phần trình bày, GV và các nhóm khác sẽ phản hồi, góp ý để hoàn thiện hơn. GV đóng vai trò hướng dẫn, giúp SV kết nối các ý tưởng thảo luận với thực tiễn giảng dạy, từ đó phát triển kỹ năng phân biệt và tư duy sáng tạo. Quá trình này giúp SV hiểu sâu hơn về cách áp dụng lý thuyết vào lớp học thực tế, rèn luyện kỹ năng sư phạm.

2.2.4. Học qua thực hành và giảng dạy mô phỏng

a. Tổ chức giảng dạy mô phỏng:

- Mỗi SV trong lớp sẽ được yêu cầu chuẩn bị một bài giảng mô phỏng dựa trên nội dung môn học và trình bày trước lớp. SV sẽ đóng vai trò giáo viên, thực hiện giảng dạy theo kế hoạch bài giảng đã xây dựng, bao gồm việc tổ chức các hoạt động học tập và quản lý lớp học. Trong khi đó, các SV khác sẽ đóng vai học sinh, tham gia vào bài giảng như trong một lớp học thực tế, tạo điều kiện để GV mô phỏng có cơ hội rèn luyện kỹ năng xử lý tình huống và tương tác với SV.

- Sau mỗi bài giảng mô phỏng, GV và các SV khác sẽ tiến hành nhận xét và đánh giá về quá trình giảng dạy. Những yếu tố như cách tổ chức dạy học, sự rõ ràng trong trình bày nội dung, kỹ năng quản lý lớp học và cách xử lý các tình huống phát sinh trong giờ học được xem xét kỹ lưỡng. GV sẽ đưa ra phản hồi cụ thể, chỉ ra những điểm cần cải thiện, giúp SV nhận biết được điểm mạnh của mình. Quá trình đánh giá này không chỉ giúp SV cải thiện kỹ năng giảng dạy mà còn giúp họ rèn luyện khả năng tự đánh giá và lắng nghe phản hồi để phát triển nghề nghiệp.

b. Phản hồi sau thực hành

- GV sẽ đánh giá bài giảng mô phỏng của từng SV dựa trên các tiêu chí đã được thiết lập rõ ràng. Các tiêu chí này bao gồm: khả năng thiết kế bài giảng, mức độ phù hợp của phương pháp giảng dạy, cách thức tương tác với “học sinh” trong lớp học mô phỏng, và kỹ năng quản lý lớp học để đảm bảo sự tham gia tích cực của học sinh.

- Sau phần đánh giá từ GV, SV cũng được yêu cầu tự đánh giá về bài giảng của mình, nhận xét về trải nghiệm và quá trình chuẩn bị. Điều này giúp SV nhận diện điểm mạnh, điểm yếu và điều chỉnh

phương pháp dạy học, từ đó nâng cao sự tự tin và kỹ năng giảng dạy thực tế.

2.2.5. Đánh giá liên tục và tự đánh giá

a. Đánh giá quá trình thay vì chỉ đánh giá kết quả:

Thay vì chỉ tập trung vào bài kiểm tra cuối kỳ, GV áp dụng đánh giá liên tục qua các hoạt động như thảo luận nhóm, trình bày dự án, và giảng dạy mô phỏng, giúp phản ánh chính xác sự tiến bộ và phát triển kỹ năng tư duy, giao tiếp, quản lý thời gian của SV. SV được khuyến khích tự đánh giá sau mỗi bài giảng hoặc dự án, giúp họ nhận ra điểm mạnh, yếu, điều chỉnh phương pháp học tập, và rèn luyện kỹ năng tự học, tự quản lý. Quá trình này tạo động lực cải thiện bản thân và chuẩn bị tốt cho công việc giảng dạy thực tế

b. Sử dụng nhiều công cụ đánh giá:

Áp dụng các phương pháp đánh giá đa dạng như đánh giá đồng đẳng, tự đánh giá, và đánh giá dự án giúp SV nhận thức rõ tiến bộ, học hỏi từ bạn bè, và phát hiện điểm mạnh, điểm yếu. Phản hồi từ GV không chỉ dựa trên điểm số mà còn bao gồm nhận xét chi tiết, giúp SV cải thiện kỹ năng giảng dạy, quản lý lớp học và xử lý tình huống sư phạm hiệu quả hơn.

3. Kết luận

Việc áp dụng quan điểm dạy học lấy người học làm trung tâm trong môn Lý luận dạy học tiểu học tại Trường Đại học Bạc Liêu góp phần phát triển tính chủ động, sáng tạo, tư duy độc lập và kỹ năng giải quyết vấn đề cho SV. Các phương pháp như dạy học dự án, giải quyết tình huống, giảng dạy mô phỏng và thảo luận nhóm không chỉ giúp SV nắm vững lý thuyết mà còn ứng dụng hiệu quả vào thực tiễn, đồng thời rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm, quản lý thời gian, xử lý tình huống sư phạm ...

Tài liệu tham khảo

[1]. Nguyễn Quốc Chí & Nguyễn Thị Mỹ Lộc (2005), *Phương pháp dạy học đại học*, NXB Đại học Quốc gia.

[2]. Trần Khánh Đức (2010), *Dạy học lấy người học làm trung tâm - Lý luận và thực tiễn*, NXB Giáo dục Việt Nam.

[3]. Nguyễn Thị Bích Hạnh (2012), *Dạy học tích cực - Một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*, NXB Đại học Sư phạm.

[4]. Nguyễn Thị Phương Hoa (2015), *Phát triển tư duy sáng tạo trong dạy học*, NXB Đại học Quốc gia.

[5]. Phan Trọng Ngọ (2005), *Dạy học hiện đại - Lý luận, biện pháp và kỹ thuật dạy học*, NXB Đại học Sư phạm.